

תרחיש עלטה: שיבוש תשתיות ושירותים חיוניים

מדריך להתנהלות מש הבית בעת שיבוש ממושך ומשולב של תשתיות חשמל, מים, ותקשורת, ושירותי תחבורה, מזון, תרופות ושירותים חיוניים אחרים

אוגוסט 2026

חשוב: המדריך מציג מידע כללי לצורכי היערכות בלבד.

הוא אינו כולל את כל המצבים האפשריים, אינו קובע כללים מחייבים ואינו מחליף הנחיה רשמית ועדכנית, ייעוץ רפואי, הוראות יצרן או בדיקה מקצועית של מערכות חשמל, גז, מים וציוד רפואי.

במקרה אמת לפעול לפי הוראות הגוף המוסמך ולפי תנאי המקום בפועל.

המידע עובד ממקורות מוסמכים המפורטים בסוף המדריך (פיקוד העורף, רשות המים, משרד האנרגיה והתשתיות, משרד הבריאות, משטרת ישראל, רשות החירום הלאומית ומבקר המדינה).

איך משתמשים במדריך

שיבוש משולב או תרחיש עלטה הוא מצב שבו כמה שירותים נפגעים יחד או בזה אחר זה. לדוגמה: הפסקת חשמל שמפסיקה משאבת מים ומעלית, פוגעת בקירור תרופות ומזון, ומקשה על תקשורת ותחבורה. מטרת המדריך היא לסייע למשק הבית לנהל סדרי עדיפויות, לזהות החמרה ולהחליט מתי אפשר להישאר בבית ומתי נדרש סיוע או מעבר זמני.

שש שאלות ראשונות

- האם קיימת סכנה מיידית המחייבת מיגון, פינוי או פנייה לשירותי ההצלה?
- אילו שירותים נפגעו בפועל, ואילו עדיין פועלים?
- האם יש בבית אדם התלוי בחשמל, מים, תרופות, מעלית או טיפול מחזורי?
- כמה זמן ניתן לשמור על שתייה, מזון, תרופות, היגיינה ותקשורת?
- מהו מועד העדכון הרשמי הבא ומי הגוף האחראי לכל תקלה?
- מהי נקודת ההחלטה שבה נשארים בבית, מבקשים סיוע או עוברים למקום אחר?

1. הכנה מראש

מפת תלות ביתית

- בדקו אלו מערכות בבית, פרט למכשירי חשמל נפוצים, תלויות בחשמל (למשל: משאבת מים, שער, מעלית, תריס, כיריים, ציוד רפואי, אינטרנט ומערכת חימום או קירור).
- זהו מי במשק הבית זקוק לרציפות מיוחדת: תינוק, אדם סיעודי, אדם עם מוגבלות, מחלה כרונית או תרופה הדורשת קירור.
- שמרו רשימת מספרים מודפסת: מוקד הרשות, תאגיד המים, חברת החשמל, קופת החולים, ספק ציוד רפואי ואנשי קשר.
- קבעו יעד חלופי שניתן להגיע אליו בבתחה ושמתאים לצרכים של בני הבית.
- הכינו תיק יציאה נגיש שאינו תלוי באיסוף ממושך בזמן האירוע.

ציוד בסיסי

- מים ומזון שאינו דורש קירור או בישול, בהתאם להנחיות פיקוד העורף ולמאפייני הבית.
- תאורת חירום, רדיו, סוללות, מטענים ניידים וכבלי טעינה תקינים.
- תרופות קבועות, ציוד רפואי, מוצרי היגיינה וציוד לתינוק או לאדם תלוי.
- מפתחות ומסמכים רשמיים במקום נגיש.

- מזומן בכמות סבירה ובשטרות לא גדולים. בעת הפסקת חשמל ממושכת ייתכן שכרטיסים, יישומני תשלום וכספומטים לא יפעלו.
- פותחן ידני וכלי אוכל בסיסיים.

חשוב: אין צורך לקנות ציוד ייעודי ויקר שאינו נדרש לתוכנית הפעולה הביתית. יש עדיפות לציוד מוכר ותקין שנבדק לעיתים מזומנות.

2. בניית תמונת מצב

בתחילת האירוע אין לנסות לפתור הכול בבת אחת. קודם מפרידים בין סכנה, שירות חיוני ושירות שניתן לדחות.

רמת עדיפות	מה נכלל	שאלת החלטה
מיידי	מיגון, אש, גז, חשמל חשוף, פציעה, קושי נשימתי	האם קיימת סכנת חיים מיידי?
חיוני בשעות הקרובות	מי שתייה, תרופות, ציוד רפואי, חימום או קירור רפואי, שירותים סניטריים	האם ניתן לשמור על תפקוד בטוח עד העדכון הבא?
חשוב ליממה הקרובה	מזון, טעינה, תחבורה לטיפול, תקשורת עם המשפחה	מה ייגמר או יפסיק לפעול ראשון?
ניתן לדחות	כביסה, ניקיון לא חיוני, נסיעות, שימושי פנאי	מה אפשר לעצור כדי לחסוך משאבים?

3. כאשר החשמל נפסק

- לרשום את שעת ההפסקה ולשמור את דלתות המקרר והמקפיא סגורות.
- לנתק מכשירים רגישים אם הדבר בטוח, ולהשאיר תאורה אחת שתסמן את חזרת החשמל.
- בעת הפסקת חשמל או כאשר קיים חשש לשיבוש באספקה, אין להשתמש במעלית. לאחר חזרת החשמל יש לפעול לפי הנחיות פיקוד העורף, הרשות המקומית או הגורם האחראי על הבניין.
- לשמור סוללת טלפון ולהפחית צפייה רצופה בחדשות.
- לבדוק מיד ציוד רפואי, תרופות בקירור ומשאבות מים בבניין.
- גנרטור יופעל רק בחוץ, הרחק מפתחים ובהתאם להוראות היצרן והתקנה מקצועית.
- אם החשמל חוזר לפרקי זמן קצרים, בצעו תחילה פעולות חיוניות: טעינת ציוד רפואי וטלפונים, מילוי מים באמצעות משאבה, הכנת מזון, חימום או קירור נחוץ ותקשורת עם בני משפחה מרוחקים לבדיקת מצבם. אל תבזבזו את חלון החשמל על שימושי פנאי.

חשוב: אין לחבר גנרטור לשקע ביתי, אין להפעילו בחדר מדרגות, במרפסת סגורה או ליד חלון, ואין לאלתר חיבורי חשמל.

4. כאשר המים או הביוב נפגעים

- בדקו את נוסח ההודעה שהתקבל מהרשויות: הפסקת אספקה, הוראת הרתחה, איסור שתייה או איסור שימוש.
- אל תבזבזו מים בטוחים לשתייה. השתמשו בהם לצורך שתייה, נטילת תרופות והכנת מזון, לפני שימושים כמו ניקיון, אותם ניתן לדחות.
- הפסיקו שימוש בשירותים ובכיורים אם הביוב עולה או הניקוז אינו פועל.
- הימנעו משתיית מים ממקור פרטי, טבעי או מאולתר שלא אושר.
- פנו מוקדם לרשות או לתאגיד כאשר יש אדם תלוי, תינוק או קושי לשאת מים.
- אם אין פתרון בטוח לשתייה, שירותים והיגיינה: לבחון מעבר זמני.
- גם לאחר חזרת החשמל, בדקו בנפרד מים, ביוב, מעליות, ציוד רפואי, תקשורת ומצב המזון. אין להניח שכל השירותים חזרו לפעול רק מפני שהתאורה נדלקה.

5. מזון, תרופות ובריאות

- יש להעדיף שימוש במזון שאינו דורש קירור, בלי לפתוח את המקרר שוב ושוב.
- יש להימנע מלטעום מזון כדי לבדוק אם הוא בטוח; לפעול לפי הנחיות משרד הבריאות.
- שימרו על מינון הרגיל של תרופות, לפי תוכנית הטיפול הקבועה. אל תדלגו על טיפול כדי לחסוך מלאי.
- במקרה של נטילת תרופה בקירור או טיפול מחזורי, יש ליצור קשר מוקדם עם הקופה או הספק כדי לוודא אספקה והוראות לשמירת התרופה.
- בכל החמרה רפואית יש לפנות לטיפול גם אם קיימים עומס, חסימה או התרעה. אם אינכם בטוחים, צרו קשר עם מגן דוד אדום 101.

6. תקשורת ומידע

- הסתמכו על מקור רשמי אחד או שניים לכל נושא ולא על שרשרת הודעות, או מדיה חברתית.
- בעת עומס העדיפו תקשורת בהודעת טקסט קצרה במקום שיחות חוזרות.
- קיבעו שעות בדיקה קבועות עם בני משפחה מרוחקים כדי לחסוך סוללה ולהפחית חרדה.
- החזיקו רדיו או ערוץ מידע שאינו תלוי באינטרנט.
- אל תפרסמו מיקום פגיעות, או הצבת כוחות. אל תעבירו מידע על אנשים שפונו או בית שנותר ריק.

- רשמו לעצמכם מתי צפוי העדכון הרשמי הבא. אם לא פורסם מידע חדש לפני מועד זה, אל תסיקו מכך בלבד שהמצב החמיר ואל תסתמכו על שמועות.
- אל תפיצו השערות על סיבת העלטה. ידיעת הסיבה אינה נדרשת כדי לבצע את פעולות ההגנה המיידיות, והסבר מוקדם עלול להיות שגוי.

7. תחבורה ותפקוד הבניין

- אל תצאו לנסיעה שאינה חיונית כאשר קיימות חסימות, התרעות או מחסור בדלק.
- בדקו מראש אפשרויות הסעה לאדם ללא רכב או למי שזקוק לטיפול.
- בבניין גבוה לבדוק משאבות מים, תאורת חירום, שערים ומעליות.
- אל תפתחו חדר חשמל, משאבה, גנרטור או מערכת גז ללא סמכות והכשרה.
- בבניין משותף תאמו סיוע פיזי בין הדיירים בנשיאת מים ובדיקת מצב כללית, בלי לחשוף מידע אישי מעבר לנדרש. בבניין גבוה בדקו גם את מצבם של דיירים המתקשים לרדת. אין להסתמך רק על קבוצת מסרים, שעלולה לא לפעול.
- כאשר לא ניתן לצאת מהבניין או כשאין בו מים, דווחו לרשות ובחנו פינוי.

8. נקודות החלטה

מצב	להישאר בבית	לבקש סיוע או לעבור
מים ומזון	יש מלאי בטוח עד מועד עדכון ברור	המים הבטוחים עומדים להיגמר או אין אפשרות להכין מזון חיוני
בריאות	הטיפול והציוד פועלים ויש גיבוי	ציוד או תרופה חיוניים בסיכון, או טיפול מחזורי אינו נגיש
תברואה	השירותים והביוב פועלים בבטחה	אין שירותים שמישים, יש גלישת ביוב או זיהום
מבנה	אפשר להיכנס, לצאת ולהגיע למיגון	מעלית חיונית אינה פועלת, היציאה חסומה או קיימת סכנת מבנה
תקשורת	יש ערוץ עדכון וקשר בסיסי	אין דרך לקבל הנחיות או להזעיק עזרה לאדם בסיכון
עומס נפשי ותפקודי	בני הבית מסוגלים לישון, לאכול ולפעול	יש בלבול, תשישות, חרדה קיצונית או אובדן יכולת לטפל באדם תלוי

9. אוכלוסיות הזקוקות לתכנון נוסף

אדם התלוי בצידוד רפואי

נדרשת תוכנית פעולה אישית שתיקבע בשיתוף קופת החולים או הספק, גיבוי חשמלי בטוח ויעד חלופי מתאים. אם הדבר רלוונטי, בררו מראש עם קופת החולים והרשות המקומית האם קיים מרכז גנרציה או מענה חלופי, היכן הוא נמצא, מי רשאי להגיע אליו, כיצד מגיעים אליו בזמן התרעה ומה עושים אם אינו פעיל. אין להסתפק בהנחה שמענה כזה יהיה זמין.

אדם עם מוגבלות

יש לבדוק ניידות, התרעה נגישה, תקשורת, מעלית, ציוד עזר וסיוע מוסכם.

תינוקות ופעוטות

יש להבטיח את קיומם של מים בטוחים לשתייה, מזון מתאים, חיתולים, אפשרות לשינה בטוחה ויכולת פינוי.

אדם החי לבדו

נדרשים שני אנשי קשר, מנגנון דרישה בשלומם של האדם ולפי הצורך - מפתח חלופי או דרך כניסה מוסכמת.

מי שגרים בבניין רב קומות

יש לבחון תלות במעליות, משאבות, שערים, תאורת חירום ומערכות כיבוי.

תזכורת: מה אסור לעשות

- לא לאלתר חיבור חשמל, גנרטור, גז, מים או ציוד רפואי.
- לא לצאת לחפש דלק, מים או קליטה סלולרית דרך אזור מסוכן.
- לא להשתמש במים בניגוד להודעה רשמית.
- לא לשנות טיפול רפואי או להשתמש בתרופה שנשמרה בתנאים לא ידועים בלי בירור.
- לא להישאר בבית רק כדי לשמור על רכוש כאשר הצרכים הבסיסיים אינם ניתנים לקיום.
- לא לחכות לרגע האחרון לפני פנייה לסיוע לאדם תלוי.
- לא להפיץ מידע לא מאומת או פרטים שמסכנים פרטיות וביטחון.

10. דף פעולה קצר

שלב	פעולה
1. סכנה	מיגון, פינוי או 100/101/102 לפי הצורך.
2. תמונת מצב	רשמו אילו שירותים נפגעו ומתי.
3. אדם תלוי	בדקו תרופות, ציוד, מים, ניידות וטיפול.
4. משאבים	תעדפו שתייה, בריאות, היגיינה ותקשורת.
5. מידע	בדקו מקור רשמי ואת מועד העדכון הבא.
6. סיוע	פנו מוקדם לרשות, לקופה, לספק או לתאגיד.
7. החלטה	הישארו רק כל עוד ניתן לשמור על תפקוד בטוח.
8. מעבר	קחו תיק חיוני ועדכנו לאן יצאתם.

מדריך זה הוא פרסום עצמאי במסגרת מיזם "הבית ערוך". הוא אינו מופק, מאושר או מופעל בידי פיקוד העורף או גוף ממשלתי אחר.

המקורות נבדקו באוגוסט 2026

מקורות מרכזיים

[פיקוד העורף. נערכים למצבי חירום עם כל הציוד הנדרש.](#)

[פיקוד העורף. היערכות להפסקות חשמל ממושכות.](#)

[רשות המים. מידע לשעת חירום.](#)

[משרד האנרגיה והתשתיות. ייעוד ופעילות המשרד בחירום.](#)

[משרד הבריאות. כללי שמירה על בטיחות מזון במקרה או במקפיא לאחר הפסקת חשמל ממושכת, 2023.](#)

[משרד הבריאות. היערכות למצבי חירום - הגיל השלישי.](#)

[משטרת ישראל. מידע והנחיות מצילות חיים באירועי חירום.](#)

[רשות החירום הלאומית. אתר רח"ל.](#)

[מבקר המדינה. אספקת מי שתייה בשעת חירום, 2022.](#)

[מבקר המדינה. טיפול רשויות מקומיות באוכלוסיות מיוחדות בשעת חירום, 2025.](#)

[מבקר המדינה. הבטחת צורכי המזון של מדינת ישראל בחירום. 2025.](#)

[European Central Bank. Keep calm and carry cash: Lessons on the unique role of physical cash in crises, 2025.](#)